

Întrunită la 14 februarie 2008, Comisia prezidențială pentru analiza și elaborarea politicilor din domeniile educației și cercetării din România a adoptat prin consens următoarea poziție față de Pachetul de legi ale educației:

Poziția Comisiei Prezidențiale pentru analiza și elaborarea politicilor din domeniile educației și cercetării din România privind Pachetul de legi ale educației

Comisia Prezidențială pentru analiza și elaborarea politicilor în domeniul educației și cercetării consideră că trebuie să se implice responsabil în dezbaterea pachetului de legi privind educația și formulează următoarele puncte de vedere:

1. Integrarea pachetului de legi într-o strategie

Abordările pur legislative ale problemelor din domeniul educației sunt contraproductive. Cele 28 de modificări succesive ale Legii Educației din ultimii 10 ani au fost dictate de conjuncturi și interese, nu de o strategie. Ele au introdus, adesea, noi tensiuni și incoerențe în loc să rezolve probleme. Așadar, dacă nu este parte componentă dintr-o strategie mai generală, o nouă lege introduce schimbări superficiale și fără orizont.

Exemplu:

Obligativitatea educației timpurii de la 3 ani este goală de conținut dacă nu face parte dintr-o strategie explicită prin care să se stabilească: (a) curriculumul pe care trebuie să-l parcurgă acești copii și opțiunea pentru un anumit tip de pedagogie; (b) cine și cum va pregăti resursa umană responsabilă de educația timpurie; (c) mecanismele de asigurare a calității; (d) coordonarea instituțională dintre principalele ministere implicate în educație timpurie: Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Ministerul Sănătății Publice și Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse; (e) relația public – privat, inclusiv în finanțarea preșcolarilor.

Aceeași lipsă de integrare într-o strategie constatăm pentru prevederile legislative referitoare la curriculum, resurse umane, finanțare, descentralizare, asigurarea calității.

În mod normal prezentarea unui document strategic și acordul partenerilor sociali pe un astfel de document ar fi trebuit să precedă prezentarea pachetului legislativ. Constatăm, din păcate, că în loc să fie operaționalizarea legislativă a unei strategii, pachetul de legi amestecă paragrafe din vechea lege cu paragrafe noi, fără vreo logică evidentă. În varianta actuală, fără o strategie din care să fie parte componentă și care trebuie explicitată, pachetul de legi propus riscă să nu fie altceva decât a 29-a revizuire a legii deja existente.

2. Necesitatea unei coerențe legislative

În forma supusă dezbaterii, pachetul de legi conține contradicții flagrante. De exemplu, în Legea învățământului preuniversitar se stipulează alocarea a cel puțin 7% din PIB pentru educație (art. 121), iar în Legea învățământului superior - 6% [art. 1(4)]. În Legea învățământului superior se specifică faptul că universitățile au autonomie în gestionarea resursei umane (inclusiv negocierea conținutului normei [art. 20(5), (6), art. 26 (3)], pe când în Statutul Personalului Didactic se prevăd în detaliu piesele dosarului de concurs [art. 137 (9) și conținutul normei [art. 161 (5)], ceea ce anulează complet autonomia universitară în acest domeniu. Mai mult, în învățământul preuniversitar, posturile titularizabile se ocupă prin concurs **la nivelul școlii**, dar câștigătorul concursului devine titular „în **sistemul național** de învățământ” (art. 100, Legea învățământului preuniversitar, art. 52 și 59, Statutul Personalului Didactic).

În afară de contradicții de genul celor deja semnalate, pachetul legislativ conține suprapuneri nejustificate. De pildă, foarte multe dintre prevederile din Legea învățământului preuniversitar sunt reluate în Statut, după cum capitolul referitor la personalul din învățământul superior putea să lipsească din Statut, multe din prevederile lui fiind cuprinse în Legea învățământului superior. Contradicțiile dintre diversele componente ale pachetului legislativ, dublajele inutile, trebuie remediate de urgență, altfel pachetul de legi va introduce și mai multă entropie într-un sistem cu incoerențe majore.

3. Necesitatea unei legi cadru - Legea Educației Permanente

Deși sunt prezentate ca legi „ale educației”, actualele proiecte se referă numai la învățământ, la partea de educație formală din unitățile și instituțiile școlare. Există un singur paragraf referitor la educația permanentă (Legea învățământului preuniversitar, art. 70), deși România are probleme majore în acest domeniu: participarea adulților la educația permanentă în România este de doar 1,6%, în vreme ce media UE este de 10,8% iar ținta Lisabona este de 12,5%. Nu putem lăsa probleme majore de educație în afara legii sau tratate superficial într-un singur paragraf de lege.. O lege cadru a educației permanente ar oferi: (a) o imagine clară a tuturor instituțiilor implicate în educație, de la cea timpurie până la formarea adulților; (b) modul de coordonare și responsabilitățile fiecărei instituții implicate; (c) modul de corelare a calificărilor cu ciclurile sistemului de învățământ și cadrul național al calificărilor; (d) mecanismele și procedurile de recunoaștere și certificare a învățării non-formale și informale, cu implicații majore asupra mobilității ocupaționale; (e) relația public-privat și modalitățile prin care statul poate finanța media, inclusiv cea privată, pentru emisiunile de educație. Legea educației permanente ar deveni legea cadru care poate induce coerență și pe care se pot baza legile sectoriale: pentru învățământul preuniversitar și învățământul superior.

4. Centrarea curriculumului pe competențe

Viitorul pachet legislativ pe educație trebuie să specifice competențele pe care le formează sistemul educațional; practic avem nevoie de o decentrare a școlii de pe conținuturi și o centrare pe formarea de competențe. Precizarea competențelor va permite apoi derivarea unui curriculum optimizat și stabilirea unui mecanism de evaluare riguros. Școala, manualele și profesorii vor fi evaluați prin eficiența cu care formează competențele dezirabile. După analizele noastre, pentru o societate a cunoașterii competențele pe care trebuie să le vizăm sunt:

- a) competențe de comunicare în limba maternă și în două limbi de circulație internațională,
- b) competențe fundamentale de științe și tehnologie;
- c) competențe digitale (de utilizare a tehnologiei informației pentru cunoaștere și rezolvarea de probleme);

- d) competențe axiologice sau de valorizare (necesare pentru participarea activă și responsabilă la viața socială);
- e) competențe pentru managementul vieții personale și al evoluției în carieră;
- f) competențe antreprenoriale;
- g) competențe de expresie culturală;
- h) competențe de a învăța pe tot parcursul vieții.

Considerăm că evaluarea nivelului de achiziție a competențelor trebuie să fie obligatorie la final de ciclu curricular (acum e doar opțională, vezi art. 82, Legea învățământului preuniversitar), cu scopul de a diagnostica sistemul, dar fără nici o obstrucționare a dezvoltării carierei elevilor. Propunem stipularea clară a faptului că 75-80% din curriculum va fi stabilit la nivel național de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, iar 20-25% va fi lăsat la dispoziția școlii și a comunității locale. Flexibilitatea curriculei trebuie să vizeze nu numai disciplinele ci și materia din interiorul fiecărei discipline.

5. Întărirea măsurilor de asigurare a calității

Asigurarea calității este o problemă fundamentală tratată însă extrem de superficial în pachetul legislativ (Legea învățământului preuniversitar, art. 93-98). Se face o confuzie gravă între acreditare și evaluare, nu se întărește rolul ARACIP, evaluarea externă se relativizează iar evaluarea întregului sistem devine opțională, nu obligatorie pentru Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Asigurarea calității resursei umane în sistemul de învățământ este neglijată (ex.: formarea inițială a cadrelor didactice este exprimată într-un singur articol (art. 76, Statut). Legea trebuie să precizeze criteriile minimale de intrare în sistemul de formare didactică (exemplu: nu pot participa la formarea inițială decât studenții integraliști) iar cariera didactică trebuie făcută mult mai atractivă, inclusiv prin repoziționarea grilei de salarizare a personalului didactic.

6. Descentralizarea comprehensivă: financiară, curriculară și pe resurse umane

Descentralizarea pe domeniul resurselor umane trebuie dusă până la capăt . În formularea actuală, cadrele didactice dau concurs la nivelul școlii și devin titulari pe

sistemul național (Legea învățământului preuniversitar, art. 100), corect ar fi ca ei să devină titulari tot la nivelul școlii, pe postul pe care au dat concurs. Ei trebuie să semneze contractul individual de muncă nu cu Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar, așa cum e stipulat în pachet, ci cu unitatea de învățământ la care au dat concurs.

Trebuie stipulat explicit că toate resursele financiare obținute de unitățile de învățământ rămân la dispoziție proprie și se reportează pe următorul an financiar. Finanțarea care acoperă costul standard pe elev stabilit la nivel național trebuie repartizată direct unităților de învățământ.

Conducerea la nivelul școlii este reglementată extrem de vag. Precizarea explicită a relațiilor dintre Consiliul de Administrație, Consiliul Profesoral și Director și a faptului că directorul încheie contractul de muncă cu Consiliul de Administrație, nu cu Direcția Județeană pentru Învățământ preuniversitar (DGIP), este absolut necesară. În relațiile dintre profesori/directori și școli, DGIP trebuie să joace rolul de instanță de apel, de verificare și control, nu de parte a contractului de muncă. Descentralizarea financiară, cea managerială și pe resurse umane trebuie riguros corelate.

7. Diferențiere și calitate în învățământul superior

Proiectul de Lege a învățământului superior oscilează între supraspecificații pe detalii inutile și tratări vagi ale unor probleme de mare importanță (ex.: finanțarea, conducerea, resursa umană). Omogenizarea instituțiilor de învățământ superior este încurajată în dauna diferențierii și a stimulării excelenței. Nu există decât specificări vagi, sumare, referitoare la cercetarea din învățământul superior, deși este premisa fundamentală a excelenței în educație. Nu se propun opțiuni pentru aplatizarea structurilor în interiorul universităților. Legea propusă nu este emergența unei concepții structurale privind modernizarea învățământului superior.

*

* *

În concluzie, promovarea acestui pachet legislativ, în absența unei strategii coerente și fără reconsiderarea unor aspecte esențiale de tipul celor pe care le-am menționat, este contraproductivă. Există riscul major ca el să creeze mai multe probleme decât cele pe care le rezolvă. Într-un sistem care se confruntă deja cu o entropie crescândă și cu o scădere a performanțelor, un pachet legislativ insuficient fundamentat pe o concepție strategică adecvată induce noi tensiuni și scăderea încrederii populației în capacitatea de schimbare a sistemului. Așa cum am subliniat în „România educației, România Cercetării”, o strategie coerentă și asumată de principalii actori trebuie să preceadă în mod obligatoriu orice discuție pe paragrafe de legi.

Promovarea pachetului de legi, în acest moment este inoportună. Ea trebuie făcută numai după acordul principalilor actori asupra unei strategii de restructurare a educației.

Comisia prezidențială pentru analiza și elaborarea politicilor din domeniile educației și cercetării din România își exprimă disponibilitatea de a colabora în concretizarea acestei strategii.